

людського капіталу сучасного підприємства в Україні / О. В. Тузилкіна // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9. – С. 37-41.

3. Департамент інфраструктури та промисловості Кіровоградської обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. – доступний з http://prom.kr-admin.gov.ua/prom_stan_rozv.html

4. Сайт головного управління статистики у Кіровоградській області. [Електронний ресурс]. – доступний з <http://www.kr.ukrstat.gov.ua/>

5. **Петрович Й.М.** Мотиваційні аспекти удосконалення використання трудового потенціалу промислових підприємств / Й.М. Петрович, Л.В. Галаз // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Проблеми економіки та управління. – 2012. – № 725. – с. 339-345.

6. **Корольова К.** Вплив сили мотивації на рівень професійних досягнень / К. Корольова // Соціальна психологія. – 2009. – №1. – с. 137-144.

7. **Пасєка С.Р.** Чинники впливу на розвиток соціально-трудоного потенціалу регіону / С.Р.Пасєка // Економіка и управление. – 2012. – №3. – с. 22-29.

8. **Шило К.М.** Мотиваційні чинники у формуванні трудового потенціалу України / К.М. Шило // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №12. – с. 238-245.

Стаття надійшла: 25.01.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Горелов Д.О.

УДК 657.421.2
М 400

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ВІДНОСНО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

**Святенко І.М., канд. екон. наук, доцент
Макіївський економіко-гуманітарний інститут**

Анотація. У формуванні інформації про наявність, рух і використання основних засобів діюча економічна ситуація визначає цілий ряд аспектів організації обліку, які повністю були відсутні раніше. В статті розроблено пропозиції щодо формування теоретично-обґрунтованої облікової політики відносно основних засобів, яка б могла бути практично застосована на підприємствах України.

Запропоновано перелік інформації щодо основних засобів в розрізі якої рекомендується формувати відповідну частину Наказу про облікову політику підприємства, а саме: методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів; вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів; підходи до переоцінки необоротних активів; застосування класу 8 та/або 9 плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку; кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності; критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості; дата первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу; періодичність та об'єкти проведення інвентаризації; підходи до віднесення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду; облікова одиниця основних засобів; мінімальна вартість об'єкта основних засобів; порядок встановлення строку корисного використання (експлуатації) основних засобів; порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів.

Дані пропозиції сприяють більш раціональній організації обліку основних засобів на підприємстві, що дозволить формувати точну та правдиву інформацію про рух та стан основних засобів на підприємстві.

Ключові слова: облікова політика, організація обліку, основні засоби, елементи облікової політики.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва на підприємствах усіх форм власності є забезпеченість їх основними фондами в необхідній кількості та більш повне їх використання. Так як основні фонди є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, то їх стан та ефективне використання прямо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Більш повне та раціональне використання основних фондів підприємства сприяє поліпшенню всіх техніко-економічних показників: зростанню продуктивності праці, підвищенню фондівіддачі, збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості, економії капітальних вкладень.

Активізація підприємницької діяльності, впровадження ряду операцій, пов'язаних з купівлею-продажем об'єктів основних засобів, кредитування під заставу, страхування, оподаткування, вирішення майнових суперечок, реалізація інвестиційних проектів, викликають необхідність розгляду нових підходів до проблеми обліку основних засобів.

У формуванні інформації про наявність, рух і використання основних засобів діюча економічна ситуація визначає цілий ряд аспектів організації обліку, які повністю були відсутні раніше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем обліку, оцінки основних засобів і аналізу нарахованої амортизації значну увагу в своїх працях приділяли такі провідні вітчизняні науковці, як Т.В.Барановська [2], М.Т.Білуха [3], Ф.Ф.Бутинець [4], М.В.Кужельний [5], Л.Г.Ловінська [6], В.Г.Швець [7] та інші.

Невирішені складові загальної проблеми. Додаткових досліджень потребують проблеми, пов'язані з формуванням облікової політики підприємства щодо обліку основних засобів, вирішення яких дозволить перейти на новий рівень побудови бухгалтерського обліку основних засобів, підвищити його аналітичність та ефективність у управлінні господарською діяльністю підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розробка пропозицій щодо формування теоретично-обґрунтованої облікової політики відносно основних засобів, яка б могла бути практично застосована на підприємствах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність облікової політики підприємства встановлена Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], в якому визначено облікову політику як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та розкриття її у фінансовій звітності визначені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [9].

В фінансовому обліку до основних засобів належать наступні групи [9]:

1) Основні засоби – матеріальні активи, які утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік): інвестиційна нерухомість, земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади та інвентар, тварини, багаторічні насадження, інші основи засоби.

2) Інші необоротні матеріальні активи – матеріальні активи, призначені для використання протягом періоду більше одного року (або операційного циклу, якщо він більше одного року) і які не входять до складу основних засобів: бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові (нетитульні) споруди, природні ресурси, інвентарна тара.

Податковий Кодекс [10] визначає основні засоби як матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Наказом Мінфін від 27.6.2013 № 635 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» [11] встановлено, що розпорядчий документ про облікову політику підприємства щодо основних засобів визначає, зокрема:

1) Методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю.

Методи нарахування амортизації зазначених активів наведені у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», а саме: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий. Нарухування амортизації може здійснюватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством (крім випадку застосування виробничого методу).

Амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується за прямолінійним і виробничим методами. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів може нараховуватися у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 відсотків його вартості, яка амортизується, та решта 50 відсотків вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом або в першому місяці використання об'єкта 100 відсотків його вартості.

2) Вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів.

Вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, відповідно до Положення (стандарту) 7 можуть установлюватися підприємством самостійно. Зміна вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, розглядається як змі-

на облікових оцінок. У зв'язку із зміною вартісних ознак зміни в бухгалтерському обліку щодо основних засобів, зарахованих на баланс в попередніх періодах, не проводяться.;

3) Підходи до переоцінки необоротних активів.

Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт.

Переоцінка основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки, надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

Не підлягають переоцінці малоцінні необоротні матеріальні активи і бібліотечні фонди, якщо амортизація їх вартості здійснюється за методами, викладеними в другому реченні абзацу п'ятого пункту 2.5 цих Методичних рекомендацій.

4) Застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 року за №892/4185 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28 листопада 2011 року №1591).

5) Підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку.

Зарахування до нерозподіленого прибутку перевищення сум попередніх дооцінок (індексацій) разом з сумою відновлення корисності над сумою зменшення корисності і попередніх уцінок залишкової вартості раніше переоцінених об'єктів основних засобів та нематеріальних активів можна здійснювати при вибутті об'єктів на всю суму або періодично (щомісяця, щокварталу, раз на рік) у сумі, пропорційній нарахуванню амортизації.

6) Кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності.

Суттєвою є інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності.

Встановлені кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції та статті фінансової звітності мають забезпечити надання користувачам всієї інформації з достатньою деталізацією про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

7) Критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості.

Інвестиційна нерухомість – це власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

Операційна нерухомість – це власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою використання для виробництва або постачання товарів чи надання послуг, або ж в адміністративних цілях.

Якщо певний об'єкт основних засобів уключає частину, яка утримується з метою отримання орендної плати та/або для збільшення власного капіталу, та іншу частину, що є операційною нерухомістю, і ці частини можуть бути продані окремо (або окремо надані в оренду згідно з договором про фінансову оренду), то ці частини відображаються як окремі інвентарні об'єкти. Якщо ці частини не можуть бути продані окремо, об'єкт основних засобів визнається інвестиційною нерухомістю за умови її використання переважно з метою отримання орендної плати та/або для збільшення власного капіталу.

Підприємство самостійно розробляє критерії щодо розмежування ознак, за яких об'єкт основних засобів може бути віднесений і до операційної нерухомості, і до інвестиційної нерухомості.;

8) Дату первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу.

Датою первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу може бути:

– дата, коли щодо активів, групи вибуття задовольняються умови, у разі якщо: економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням; вони готові до продажу у їх теперішньому стані; їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу; умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів; здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема якщо керівництвом підприємства підготовлено відповідний план або укладено твердий контракт про продаж, здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості;

– дата оприбуткування активів, придбаних з метою продажу.

9) Періодичність та об'єкти проведення інвентаризації.

Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно з законодавством.

10) Підходи до віднесення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду.

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта. Залишкова вартість основних засобів зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів. Первісна (переоцінена) вартість основних засобів може бути збільшена на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством.

На підставі проведених досліджень, вважаємо необхідним в Наказі про облікову політику розкривати наступну додаткову інформацію щодо основних засобів:

1) Облікова одиниця основних засобів.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [9] підприємству надано альтернативні варіанти для вибору облікової одиниці бухгалтерського обліку основних засобів, а саме: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів або частина такого активу, що контролюється підприємством.

2) Мінімальна вартість об'єкта основних засобів.

Підприємство має право самостійно встановлювати мінімальну вартість об'єкта основних засобів і вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів. Враховуючи те, що в податковому обліку мінімальна вартість об'єкта основних засобів становить 2500 грн., на практиці більшість підприємств зазначають саме таку вартісну межу віднесення об'єкта до основних засобів (понад 2500 грн.) або до малоцінних необоротних матеріальних активів (менше 2500 грн.).

3) Порядок встановлення строку корисного використання (експлуатації) основних засобів.

Строком корисного використання (експлуатації) об'єкта є період часу, упродовж якого підприємство передбачає використовувати відповідний об'єкт або кількість одиниць продукції (послуг), яку підприємство очікує отримати від використання основного засобу. Оскільки строк корисного використання (експлуатації) визначають виходячи з корисності об'єкта для конкретного підприємства, він може бути коротший, ніж нормативний (технічний, економічний) строк експлуатації. Отже, строк корисного використання відображає наміри керівництва підприємства щодо використання певного об'єкта основних засобів з урахуванням накопиченого досвіду та оцінки ринкової ситуації. При цьому строк корисного використання об'єктів основних засобів можна переглядати.

4) Порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів.

При зарахуванні нових об'єктів до складу основних засобів визначити їх ліквідаційну вартість через декілька років достатньо важко. Тому часто підприємства в наказі про облікову політику вказують, що ліквідаційна вартість об'єкта дорівнює нулю, а вартість, що амортизують, відповідає первісній вартості об'єкта.

Висновки. Запропоновано перелік інформації щодо основних засобів в розрізі якої рекомендується формувати відповідну частину Наказу про облікову політику підприємства. Дані пропозиції сприяють більш раціональній організації обліку основних засобів на підприємстві, що дозволить формувати точну та правдиву інформацію про рух та стан основних засобів на підприємстві. Представлений підхід до облікової політики підприємства, а саме включення визначеного переліку її елементів дозволяє отримувати достовірну, точну та повну інформацію про основні засоби підприємства.

Перелік посилань.

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України. Прийнятий 16.07.99 р. зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №40.

2. Барановська Т.В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Т.В.Барановська / Нац. аграр. ун-т. – К., 2005. – 21 с.

3. Білуха М.Т. Курс аудиту / М.Т.Білуха – К. : Вища школа – Знання, 1998. – 574 с.

4. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: Підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл. / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 592 с.

5. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : [підручник] / М.В.Кужельний, В.Г. Лінник. – К. : КНЕУ, 2001. – 334 с.

6. Ловінська Л.Г. Про національну облікову політику в Україні / Л.Г.Ловінська // Економіка України: політико-економічний журнал. – 2006. – № 4. – С. 22-29.

7. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : [підручник] / В.Г.Швець – К. : Знання, 2004. – 447 с.

8. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / Л.К. Сук, Л.П. Сук. – К.: Каравела, 2009. – 624 с.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-00>

10. Податковий Кодекс України №3675-VI від 08.07.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>.

11. Наказ Мінфін «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» від 27.6.2013 № 635 із змінами і доповненнями. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=364675&cat_id=36349.

Стаття надійшла: 02.03.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Горелов Д.О.

УДК 657
М41

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ ВІДНОСНО РОЗРАХУНКІВ З ПРАЦІВНИКАМИ

Цятковська О.В., аспірант

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Анотація. Досліджено та проаналізовано основні аспекти формування положень облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками та її роль і значення для банківського сектору. Метою статті є дослідження облікової політики банку та основних організаційно-методичних аспектів формування положень облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками. Основними методами дослідження є такі методи, як аналіз, моделювання, синтез, дедукція, індукція. Розглянуто та проаналізовано основні аспекти облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками, за допомогою характеристики основних складових положення про облікову політику відносно розрахунків з працівниками встановлено, що визначальним документом, який регулює та координує, тобто регламентує діяльність всієї системи бухгалтерського обліку в кожній банківській установі є облікова політика банку. На основі проведеного аналізу нормативних документів які регламентують формування положень облікової політики банку, було визначено що облікова політика є важливим елементом господарської діяльності банківської установи. Розкрито сутність поняття «облікова політика».

В процесі дослідження даної проблеми здійснено аналіз основних складових облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками та наведено загальну характеристику цих складових. Автор детально та ґрунтовно розкриває сутність поняття «облікова політика». Визначено основні складові облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками банку. Отже, основні аспекти облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками банку було досліджено та проаналізовано зважаючи на діяльність банківських установ, основних вимог нормативно-правових документів у галузі регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування, статусу та важливості працівників для банків.

Ключові слова: облікова політика, банк, розрахунки, працівники, облік.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку національної економіки процес реформування системи бухгалтерського обліку банків не припиняється, а з кожним роком набирає все більшого і більшого значення. Однією з ключових реформ бухгалтерського обліку було внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[1]. В результаті цих змін постала необхідність ведення бухгалтерського обліку та подання звітності за МСБО. Дана реформа безпосередньо вплинула на установлені принципи і методи складання та подання фінансової звітності відносно розрахунків з працівниками. Тобто, економічні перетворення в системі бухгалтерського обліку спонукають банківські установи до формування та складання положення про облікову політику з урахуванням важливих економічних перетворень. Зокрема, виникає необхідність вдосконалення основних аспектів обліку операцій банківських установ відносно розрахунків з працівниками використовуючи та дотримуючись основних положень МСБО.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні організаційно-методичні засади формування облікової політики були досліджені та висвітлені в роботах вітчизняних науковців Ф. Бутинця[2], Л. Ловінської[3], М. Пушкаря[4], М. Щирби[4], А. Касич[5], Л.П. Хабарова[6], В.А. Шпак[7], Т. Рябчук[8].

Невирішені складові загальної проблеми. Варто наголосити, що лише окремі питання даної проблематики висвітлені вітчизняними науковцями. Зокрема подальшого дослідження потребує дослідження та розробка формування положень облікової політики саме банківських установ, а не підприємств як розглядають вітчизняні науковці. І в той же час особливу увагу потрібно зосередити саме на дослідженні організаційно-методичних аспектів формування положень облікової політики банку відносно розрахунків з працівниками. Оскільки, якісний облік розрахунків з працівниками банків та методологічні засади його удосконален-